

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

תוכן

- א. גם במדעך מלך אל תקלל ... וליהוי עשיר ... אל תקלל עשיר ... ונשיא בעמך לא תאור
1
- ב. בעושה מעשה עמך והאי לאו עושה מעשה עמך.....6
- ג. מפני מה נענש דניאל מפני שהשיא עצה לנבוכדנצר ... שאני עבדא דאיחייב במצות
8 ... שאני בית המקדש דאי לא מלכות לא מתבני.....8
- ד. הכל כמנהג המדינה ... לאתויי אתרא דנהיגי בהוצא ודפנא.....9
- ה. אם נפל הכותל ... של שניהם ... דנפל לרשותא דחד מיניהו ... דפנינהו חד לרשותא
9 דידיה
- ו. וכן סתם גינה כמקום שנהגו לגדור דמי ומחייבין אותו אבל סתם בקעה כמקום שלא
נהגו דמי ואין מחייבין אותו.....10
- ז. נשעייה באמתא מלבר.....11
- ח. המקיף את חבירו משלש רוחותיו וגדר את הראשונה ואת השניה ואת השלישית אין
מחייבין ... אם עמד וגדר את הרביעית מגלגלין עליו את הכל ל"ש עמד ניקף ל"ש עמד מקיף
... הכל לפי מה שגדר.....11

דף ד.

א. גם במדעך מלך אל תקלל ... וליהוי עשיר ... אל תקלל עשיר ... ונשיא בעמך לא תאור

כל המקלל דיין! מדייני ישראל עובר בלא תעשה שנאמר (שמות כב פסוק
בז) אלהים לא תקלל, ודווקא דיין שקבוע לרון בין אדם לחבירו, אבל דיין
שקבוע לרון רק עכשיו משום שקיבלוהו בעלי הדין עליהם [זבל"א] אינו
נחשב דיין ללקות עליו משום לאו זה². וי"א³ שאינו לוקה משום זה אא"כ

¹ רמב"ם סנהדרין פ' כ"ו ה"א

² פ"ת חו"מ כ"ז ס"ק א'

³ תומים שם ס"ק ב' מנ"ח מצוה ס"ט אות ה'

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

הוא דייין סמוך שנקרא אלהים, אבל בזמן הזה שאין לנו סמוכים⁴ אין הלאו המיוחד שבדיין נוהג כלל.

וכן אם⁵ קלל הנשיא, או ראש סנהדרי גדולה, או המלך שהוא ראש שררה על ישראל, בין ממשלת התורה, בין ממשלת מלכות, וכן מי שממונה על עסקי הקהל⁶ הרי זה עובר בלא תעשה שנאמר (שם) וְנָשִׂיא בְעַמֶּךָ לֹא תֵאָר.

ולא דייין ונשיא בלבד⁷, אלא כל המקלל אחד⁸ מישראל⁹ עובר בל"ת שנאמר (ויקרא יט פסוק יד) לֹא תִקְלַל חֵרֶשׁ, ולמה נאמר חרש שאפילו זה שהוא אינו שומע ולא נצטער בקללה זו, עובר בל"ת על קללתו, וכ"ש השומע ומצטער בקללתו¹⁰.

המקלל¹¹ עצמו, לוקה כמו שקלל אחרים, שנאמר (דברים ד פסוק ט) הַשְּׁמֹר לָךְ וְשָׁמַר נַפְשֶׁךָ מֵאֵד¹².

⁴ וכן בזמנם אם היה סמוך ונפסל מהיות דייין וכיו"ב מנ"ח שם

⁵ שם ברמב"ם ומנ"ח ע"א אות א

⁶ כ"כ בשו"ת ראנ"ח סימן קי"א וז"ל "ועוד שהוא ממונה מן הקהל לפקח בכל עסקי הקהל וקרוב לומר שדינו קרוב לדין הדיין שכתב הריב"ש ז"ל שיש בקללתו לאו נוסף והמקלל אותו חייב מרדות או נדוי": והביאו בקצוה"ח שם ס"ק א'

⁷ רמב"ם שם

⁸ "ונראה לי הלאו דוקא מקלל איש פרטי, אלא אפילו מקלל עיר מישראל ומכל שכן אם מקלל כל ישראל חייב מלקות" מנ"ח רל"א אות ב' ועיי"ש ר"ס אות ו' דפלפל שם אי חייב על כל אחד ואחד או אינו חייב אלא בעל כלל

⁹ ויראה לי שהמקלל את הקטן הנכלם לוקה. רמב"ם שם ה"א

¹⁰ סמ"ע חו"מ כ"ז ס"ק א'

¹¹ רמב"ם שם הלכה ג

¹² "ואינו מבואר אם הוא רשע או נגמר דינו למיתה וקילל עצמו אי חייב. ואפשר דזה לא ילפינן מן בעמך, א"כ אפילו נגמר דינו וקילל עצמו או שהוא רשע מ"מ חייב. והסברא נותנת כן, דהתורה הזהירה ושמור נפשך מאד, א"כ גם הוא מוזהר אף שהוא רשע או דנגמר דינו, וצ"ע. ועיין סנהדרין ס"ו ע"א ושבועות שם בתוס' ד"ה ושמור נפשך. ומדברי הסמ"ג נראה דגם המקלל עצמו צריך שיהיה כשר, עיין שם בלאוין ר"ט ר"י רי"א רי"ב. גם הסמ"ג מנה המקלל עצמו בלאו מיוחד", מנ"ח רל"א אות ו'

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

וכן המקלל¹³ עבד ושפחה חייב, וי"א¹⁴ דאינו חייב, אבל המקלל גוי לכו"ע פטור אבל אסור¹⁵.

ואחד המקלל עצמו או חבירו או נשיא או דיין, אינו עובר בלאוין אלו עד שיקלל בשם מן השמות, כגון יה אלהים ושדי וכיוצא בהן¹⁶. או בכנוי מן הכנויים כגון חנון וקנא¹⁷ וכיוצא בהן¹⁸.

המקלל¹⁹ את המת²⁰ פטור אבל אסור, וכן במקלל טריפה כיון דחשיב אינו חי. הואיל והוא²¹ חייב אם קלל בכל הכנויים, כך אם קלל בכל לשון חייב, שהשמות שקוראין בהן הגוים להקב"ה כגון גא"ט²² וכיו"ב, הרי הן ככל הכנויים. וארור הוי²³ לשון קללה, כשמתכוין ונשמע לפי הענין שמקלל בזה²⁴.

¹³ מנ"ח רל"א אות ב'

¹⁴ במנ"ח שם דייק מגמ' מכות ח' ב' דחייב על עבד כיון דהוה בכלל עמך והדעה השניה היא דעת הריטב"א שם ד"ה ואמאי דכתב דאינו חייב אעבד ושפחה "כיון דאסור לבוא בקהל אינו מעמך, או דסתם עבדים פרוצים. נראה דהיה לו גירסא אחרת כגמרא דגם על עבד פריך הגמרא"

¹⁵ "ודע, מה שכתבתי לעיל דעל גוי ודאי פטור, מ"מ אם קילל אותו בשם עובר בעשה דאת ה' אלקיך תירא, כי הוא מוציא שם שמים לבטלה עכ"פ, ופשוט" [שם אות ז']

¹⁶ ושבעה שמות הם השם הנכתב יו"ד ה"א וא"ו ה"א והוא השם המפורש או הנכתב אדני ואל אלוה ואלהים ואלהי ושדי וצבאות. יסוה"ת פ"ו ה"ב

¹⁷ וכן רחום הגדול הגבור והנורא הנאמן וחזק וכיוצא בהן כמש"כ שם ה"ה

¹⁸ ודעת הראב"ד שם בהשגות דאינו לוקה אלא בשם המיוחד (דהיינו שם בן ד' אותיות הנקרא שם המיוחד כמש"כ מנ"ח ס"ט אות ב') והכי איתא בירושלמי ועיין בכס"מ שם שיישב הירושלמי גם לדעת הרמב"ם

¹⁹ שם ה"ב ומנ"ח ר"ס אות ב'

²⁰ הוא הדין אפילו חי רק נגמר דינו למיתה ג"כ פטור אפילו עשה תשובה, עיין סנהדרין פ"ה ע"א ובר"מ פ"ה מממרים ה"ב מנ"ח רל"א אות ב'

²¹ רמ"א שם

²² ועיין בנתה"מ שם ס"ק א' מה שנתאונן דבעו"ה אין נזהרים כלל בזה והושבים דכינאי המדובר בלשון עכו"ם אינו אלא תואר השם וכתבים אותו ונמצא אח"כ מוטל באשפה "וזהו המרי הגורם אשר בעו"ה וידל ישראל מאד במקום שיש"ש מצוי ובפרט בבזיון ועל חנם"

²³ סמ"ע שם ס"ק ו'

²⁴ וארור בו שבעה בו קללה בו נדוי והכל לפי הענין שנשמע ממנו [שם].

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

לפיכך המקלל אחד²⁵ מישראל ואפי' אינו בפנינו, ואינו שומע ויודע כלל²⁶, כגון שאמר²⁷ "ה' יעניש את פלוני", וכיו"ב בין איש בין אשה בין גדול בין קטן ואפילו מקלל עצמו בשם או בכינוי או באחד מהשמות שקורים הגוים להקב"ה, ואפי' אינו מקלל בלשון הקדש אלא בלשון לע"ז²⁸, אם היה בעדים והתראה אע"ג שאין בו מעשה לוקה אחת²⁹, משום לא תקלל חרש, ואם היה דיין, לוקה עוד אחרת משום אלהים לא תקלל. ואם קלל נשיא³⁰ לוקה שלש גם משום אלהים לא תקלל ונשיא בעמק לא תאר. וי"א³¹ דאינו חייב אלא אחת³².

²⁵ שם ה"ב שו"ע חו"מ סי' כ"ז סעי' א

²⁶ כ"ב בשל"ה הקדוש [שער האותיות אות ש' שתיקה י"ז] וז"ל "וכתב ראשית חכמה בשער הקדושה פרק י"ז וזה לשונו, שלא יקלל למי שאינו שומע, כמו שפירש המתרגם על לא תקלל חרש, לא תילוט דלא שמע. וכן אמרו בזהר (ח"ג פ"ה, א), תא חזי, מאן דלייט לחבריה, ואיהו קמיה ואכסיף ליה, כאלו אושיר דמיה, והא אוקמינה. והאי קרא דלא חבריה עמיה, וההוא לייט ליה ההוא מלה, ולית לך מלה ומלה דנפיק מפומיה דלא אית ליה קלא, וההוא קלא סליק לעילא, וכמה קסטורי מתחברין עמיה דההיא קלא, עד דסלקא ואיתער אתר דתהומא רבה כמה דאוקמה, וכמה דינין מתערין עליה דההוא בר נש, ווי למאן דאפיק מילה בישא מפומיה, הא אוקמה, עכ"ל. וכתב החסיד בעל הובת הלבבות, וכמה נתגנו בזה עמי הארץ בהוציאם קללות וגיודופין:

²⁷ זה מתבאר ממה דאיתא לקמן דאל יהי פלוני ברוך לה' או אל יברכהו אל שאינו חייב כיון שהקללה באה מכלל דבריו א"כ כשאמר יהי פלוני מקולל לה' או יענישהו ה' שאמר להדיא הוה לשון קללה גמור

²⁸ חינוך מצוה ס"ט

²⁹ ואע"ג דהוה לאו שאין בו מעשה שאין לוקים עליו בגמ' תמורה ג' ב' אמרי' "מנלן א"ר אלעזר א"ר אושיא אמר קרא אם לא תשמר וכתוב והפלא ה' את מכותך הפלאה זו איני יודע מהו כשהוא אומר והפילו השופט והכהו לפניו הוי אומר הפלאה זו מלקות וכו' מי גרע מקלל את חבריו בשם ממוציא שם שמים לבטלה" ובמנ"ח שם מקשה "דפשוט דשמות הנמחקין לא שייך מוציא שם שמים לבטלה, כגון חנון ורחום, אם כן בודאי אינו חייב מלקות. וכן הוא הלשון בש"ס מקלל חבריו בשם, וסתם שם אינו בכלל שמות הנמחקים, והיאך יכולין אנחנו לחייב מלקות, אם לא מכתוב הוה דמבואר דהוא מחמת מוציא שם שמים לבטלה וכו' א"כ ודאי קשים דברי הר"מ, כיון דעשה דמוציא לבטלה אינו עובר בשאר שמות, וא"כ היאך ילקה במקלל".

³⁰ אבל אם קילל מלך אינו חייב משום דיין דהא מלך אינו דן כ"מ בחידושי הפלאה שם ומשמע דס"ל דבעי' דיין שדן דיני נפשות ודלא כפ"ת בשם הברכ"י שם ס"ק א' הנ"ל שכל שדן דיני ממונות שייך ביה דין דיין וכן עיין מנ"ח ע"א אות ב' דבמלך סתם אין שייך לאו דדיין דמלך אינו דן [ועיי"ש שנסתפק בהיה דיין ונתמנה למלך ולכאורה סותר את דבריו במצוה ס"ט אות ה' דבעי' שיהיה ראוי לדון עכשיו אבל אם נפסל אין שום התחייבות כלפיו וצ"ע]

³¹ סמ"ע שם ס"ק ה' וט"ז ס"ק א

³² וביאר בט"ז דכיון דאיתא בגמ' סנהדרין ס"ו א' "אינו לא דיין ולא נשיא מניין אמרת הרי אתה דן בנין אב משניהן לא ראי נשיא כראי דיין ולא ראי דיין כראי נשיא לא ראי דיין כראי נשיא שהרי דיין אתה מצווה על הוראתו כראי נשיא שאי אתה מצווה על הוראתו ולא ראי נשיא כראי דיין שהנשיא אתה מצווה על המראתו כראי דיין שאי אתה מצווה על המראתו הצד השווה שבהם שהן בעמך ואתה מוזהר על קללתן אף אני אביא אביך שבעמך ואתה מוזהר על קללתו מה להצד השווה שבהן שכן גדולתן גרמה להן תלמוד לומר לא תקלל חרש באומללים שבעמך הכתוב מדבר מה להרש שכן חרישתו גרמה לו נשיא ודיין יוכיחו מה לנשיא ודיין שכן גדולתן גרמה להן חרש יוכיח וחזר הדין לא ראי זה כראי זה ולא ראי זה כראי זה הצד השווה שבהן שהן בעמך ואתה מוזהר על קללתן אף אני אביא אביך שבעמך ואתה מוזהר על קללתו" וכתבו תוס' שבועות ל"ו א' ד"ה מקלל חבריו וכן ברימב"א שם "מקלל חבריו דכתיב לא תקלל חרש - מחרש ואביו אתי אלא שלא

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ג 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

ובזה חלוק מקלל עצמו³³, ממקלל אחר דמקלל עצמו אין חייב לעולם אלא אחת אפי' היה הוא עצמו נשיא ודיין משא"כ במקלל אחר.

אפי' אם³⁴ אינו מזכיר את שם המקולל, כגון ששומע אחד שמזכיר שמו של דיין, והוא קילל אותו שאמר יכהו אלקים וכדומה, חייב משום לאו זה.

אינו לוקה³⁵ עד שיתרו בו בפני עדים כשאר כל חייבי לאוין³⁶, אבל אם לא היתה שם התראה או שקלל בלא שם ובלא כינוי, כגון שאמר ארור פלוני אינו לוקה אבל איסורא מיהא איכא³⁷.

וכן כשהיתה³⁸ הקללה באה מכלל הדברים, כגון שאמר אל יהי פלוני ברוך³⁹ לה, או אל יברכהו אל, וכיוצא בדברים אלו איסורא איכא, אבל אינו לוקה. ונראה דאם אינו מקלל בכה"ג בשם כגון שאומר רק אל יהי פלוני ברוך אפי' איסורא ליכא⁴⁰.

אם חזר⁴¹ בו תוך כדי דיבור מקללתו אינו חייב.

המקלל⁴² בכתב יש להסתפק אי חייב ונראה דאיסורא מיהא איכא.

חש כאן להאריך וליכא למיפרך שכן משונין כדפריך בפ' ד' מיתות (שם דף סו. ושם) על דיין וחרש ונשיא דאביו אינו משונה: וא"כ נמצא דאם הוא דיין לוקה משום אלוקים לא תקלל וא"כ אינו בדין שילקה שוב משום חבירו כיון דגם הוא ילפי' מאלוקים לא תקלל בבמה הצד [ולפי' אם היה נמי חרש ודאי ילקה גם משום דיין וגם משום חרש כיון דהוה לאוין נפרדים אמנם נראה דבמציאות לא שייך דדיין יהיה חרש כיון דחרש אין בו דעת ולא שייך לדון וכ"ש דלא שייך ביה נשיא ועיין בחי' ההפלאה שם דלא שייך דיין חרש משום דבעי' שישמע מפי הבע"ד והעדים וצ"ע]

³³ מנ"ח מצוה ע"א אות ה'

³⁴ מנ"ח שם אות י"ג

³⁵ שו"ע שם סעי' ב'

³⁶ דלא תימא כיון דכל קללה נעשה בכעס ובריחמא והתורה הזהירה עליה יתחייב עליה אפי' בלא התראה קמ"ל שם ס"ק ד'

³⁷ ובמנ"ח ס"ט אות ד' הקשה מנ"ל לאסור במקלל בלא שם דגמ' משמע דרק בבאה מכלל הדברים יש בו איסור אבל בלא שם מנ"ל לאסור ובהרדים פכ"ד אות ט"ו כתב וז"ל "ואם קלל בלא שם או כינוי, איסורא דאורייתא מיהא איכא כדכתב בספר החינוך. ועונש שניהם גדול בידי שמים, ועליהם כתיב (דברים כח, נה) אם לא תשמור ליראה והפלה ה' את מכותך ואת מכות זרעך" וגו'

³⁸ שם ושם ה"ד

³⁹ "ולכאורה צ"ע דלא יהיה ברוך למה הוא קללה, זה אינו רק לא ברכה ולא קללה, עיין קידושין ס"א ע"ב, ובר"ן שבועות פרק שבועת העדות [ט"ו ע"א מדפי הרי"ף ד"ה אל] מה שכתב על רש"י, ובשער המלך פ"ו מאישות" מנ"ח ע"א אות ו' ועיין בסמ"ע שם ס"ק ז' דכתב "דכשהשם יתברך מסתיר פניו ממנו מלברכו ממילא הוא מקולל" וצ"ע אמאי לא הביאו המנ"ח הנ"ל

⁴⁰ דהא במקלל בלא שם גופא קשיא ליה למנ"ח מנ"ל דיש בו איסור וא"כ באל יהיה ברוך דגם הוא רק מכלל דבריו וגם אין בו שם מנ"ל לאסור ועכ"פ בפני חבירו ודאי יהיה אסור משום לאו דלא תנונו עיין ל"ת רנ"א רנ"ב אם מצערו ואם מתבייש אסור אף משום לאו דלא תשא עליו חמא עיין ל"ת ש"ג

⁴¹ מנ"ח ס"ט אות ח

⁴² מנ"ח ס"ט י

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

ב. בעושה מעשה עמך והאי לאו עושה מעשה עמך

המקלל רשע⁴³ אפי' בשם, פטור אבל אסור⁴⁴.

ומתחלק דיין⁴⁵ זה לכמה פרטים באיש בינוני כסתם איש ישראל, שדרכו להשמר מהטא ונכשל בהטא רק לפעמים, ויש לתלות שעשה דבר זה שלא במתכוון, או שלא היה יודע שדבר זה אסור, או שהיה סבור שהוא הומרא ומדה טובה בעלמא, שהכשרים נזהרין בזה, אזי אפילו ראוהו כמה פעמים שעבר על זה, בודאי יש לתלות בזה⁴⁶, ואסור לשנא אותו עבור זה, וצריך לדנו לכף זכות, והוא מצות עשה דאורייתא של "בעדק תשפט עמיתך" לכמה פוסקים, ולכך המקללו עובר בלאו זה.

אבל אם יראה⁴⁷, שהחוטא ידע את עצם אסורו⁴⁸ וגם במתכוון עשה את החטא כביאת עריות ואכילת דברים אסורים, וכיוצא בזה שנתפשט ידיעת אסורן בישראל, תלוי בזה, אם הוא אדם בינוני בשארי דברים, שדרכו להשתמר על פי הרוב מהחטא, ובזה לא ראוהו שנכשל, רק פעם אחת בסתר, אסורין

⁴³ "לא נתברר לי אי דוקא שהוא רשע עכ"פ מפסולי עדות דנקרא רשע הוא דאינו חיוב, אבל אם אינו פסול לעדות כגון דעבר על לאו שאין בו מלקות דלאו רשע הוא אפשר דחייב. ואפשר כיון דמבואר בלשון עושה מעשה עמך, כל שעבר איזה עבירה, ואפשר אף עבירה דרבנן הוא בכלל אין עושה מעשה עמך עד שיעשה תשובה, ועוד חזון למועד אי"ה". מנ"ח ר"ס אות י"ז

⁴⁴ "והנה המקלל רשע מבואר בש"ס ובר"מ שם דפטור דכתיב [שמות כ"ב, כ"ז] בעמך, דוקא בעושה מעשה עמך. ועיין בלשון הגמרא שם דפטור, נראה דאיסורא איכא, וכבר הבאתי לעיל [שם] דכל מקום דפטור הוא אסור רק מדרבנן כמו בשבת, מ"מ זה דוקא אם קילל בכינויין כגון רחום ותנון, אבל בשמות המיוחדים נראה דאיכא איסור עשה, עיין תמורה ג' ע"ב מחמת דמוציא שם שמים לבטלה ועובר על עשה את ה' אלקיך תירא [דברים י', כ'], ובפרט בשם המיוחד הויה ברוך הוא וברוך שמו או בשם א"ד ולכאורה קשה לי לפי מה שכתבתי דאפילו רשע נראה דאיכא איסורא, ואם קילל אותו בשם המפורש עובר בעשה, ואם אינם רשעים המקלל אותם חייב מלקות, א"כ היאך קילל אלישע הנביא את הילדים ומקרא מלא הוא ויקללם בשם ה' [מלכים ב' ב', כ"ד], ואפילו אם היו רשעים איך עבר חס ושלום על איסור עשה, ובפרט למאן דאמר בש"ס סוטה מ"ו ע"ב מאי ראה שנתעברה אמם ביום הכיפורים אבל הם לא היו רשעים, או אפילו שהיו מקטני אמנה מ"מ לא היו אפיקורסים ומשחרב בית המקדש בטלו אנשי אמונה, עיין רש"י שם ד"ה מקטני, א"כ איך עבר על לאו שבתורה. והנה מבואר בגמרא שם מ"ז ע"א שהיה לו עונש על שגירה דובים עי"ש, אבל מ"מ תמוה טובא, דנראה דהיה העונש על שגרים זה להילדים, אבל חס ושלום דאלישע הנביא יהיה עובר על לאו תעשה ועשה, וצ"ע. ולדחוק ולומר דשרי לקלל המצער, דלא הובא זה בר"מ ואינו בש"ס, מנ"ח שם אות ד'

⁴⁵ חפ"ז היים הל' לה"ר כלל ד סעי' ג

⁴⁶ ואפילו מפורסמת עבירה זו לאיסור בכלל ישראל. במ"ח שם ס"ק י'

⁴⁷ שם סעי' ד

⁴⁸ או שהתרה בו קודם לכן ואפילו אינה מפורסמת. שם ס"ק ד'

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

לשנא אותו שנאה גמורה אלא ישנא אותו כבעל עבירה⁴⁹, וחייב המקללו כיון שלא יצא מכלל אחיך,⁵⁰ וכל שכן אם הוא איש תלמיד חכם וירא חטא, אך עתה גבר יצרו עליו, בודאי עון גדול הוא לשנאותו אפילו כבעל עבירה ואסור אפילו להרהר אחריו כי בודאי עשה תשובה⁵¹.

אבל אם הוא רואה שהחוטא הוא מהאוילים הלצים השונאים למוכיחם, כדכתיב (משלי ט פסוק ה), אל תזכח לין פן ישנאך, ובודאי לא יתקבלו דבריו באזניו, ואנשים כאלו בנקל להם לשנות באולתם, ואם כן יוכל להיות שיבוא עוד הפעם לידי חטא. מותר לו לשנאתו עבור זה וכל כונתו תהיה לשם שמים ובקנאת ה', לא בשנאתו לו על דבר אחר. אולם אסור לקללו וחייב על קיללתו שלא יצא מכלל עמיתך. שלא הותר לשנאתו אלא מחמת יראת שמים אבל לא מחמת קינטור⁵².

אבל אם בחנת את דרכו, כי אין פחד אלהים לנגד עיניו ותמיד יתיצב על דרך לא טוב, כמו הפורק מעליו על מלכות שמים או שאינו נזהר מעבירה אחת, אשר כל שער עמו יודעים שהיא עבירה, מותר לשנאותו להכלימו ולספר בגנותו בין בפניו ובין שלא בפניו⁵³. אך אסור לקללו ואם קיללו פטור.

⁴⁹ בבב"ח יד כתב בשם הרמב"ם ושו"ע חו"מ ס' רעב סעי' יא דבכה"ג איירי דין דפריקה דחמור שונאך דמותר לשנאתו ועיי"ש בשבילי חיים דהוכיח מתוס' פסחים ק"ג ב' דהכונה שנאה כבעל עבירה ולא שנאה גמורה.
⁵⁰ והשנא אותו שנאה גמורה אשום אשם על זה כי אולי החוטא ההוא שב מדרכו הרעה ויגנוני ברעיוניו על זה החטא והוא נשוא עון לפני ה', כי עיקר התשובה לפי מרירות הלב, רק צריך להוכיח אותו בינו לבין עצמו, על אשר המרה את אלהיו בחטאו, ושיראה לגדר את עצמו מכאן ואילך מהסיבות שהביאוהו לזה, כדי שלא יבוא עוד לידי חטא, ויזהר המוכיחו לדבר לו בלשון רכה כדי שלא יכלימו, כדכתיב "הוכח תוכיח את עמיתך ולא תשא עליו חטא"

⁵¹ ואף אם יצרו נתחזק עליו פעם אחת, נפשו מרה לו אחר כך על זה ולבבו ירא וחרד מאד על אשמתו, וכמו שאמרו חז"ל, אם ראית תלמיד חכם, שעבר עבירה בלילה אל תהרהר אחריו ביום, שבודאי עשה תשובה.

⁵² ולהכי אין למנוע ממנו טובה או להכלימו או להכותו וכיו"ב אלא צריך להרחיק לבבו ממנו אבל לא מחמת קינטור (הליכות עולם לר' אברהם יוסף אהרמן עמ' קעט)

⁵³ ואם הוא יעשה מעשה או ידבר דבר, ויש לשפטו לצד הזכות ולצד החוב, צריך לשפטו לצד החוב, אחרי שנתחזק לרשע גמור בשאר עניניו, וכן אמרו רבותינו "לא תונו איש את עמיתו", עם שאתך בתורה ובמצוות, אל תגדו בדברי, ואשר לא שת לבו לדבר ה', מותר להכלימו במעלליו ולהודיע תועבותיו ולשפוך בוז עליו, ועוד אמרו, מפרסמין את החנפים מפני הלול ה', וכל שכן אם הוכיח אותו בזה ולא חזר, דמותר לשנאותו ולפרסמו ולגלות על חטאיו בשער בת רבים ולשפוך בוז עליו, עד שיחזור למוטב, וכמו שכתב הרמב"ם בסוף פרק ו' מהלכות דעות (הלכה ח'), אך יש לזהר שלא לשכות פרטים אחרים המצטרפים לזה. מבוארים בחפץ חיים שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

ובזמן הזה שרבו הפוקרים בדת ובעוונותינו הרבים ירדנו פלאים ורוב המכונים ישראל אינם שומרי תורה ומצוות רח"ל, רובם נידחים מרוח היהדות מילדותם ואפילו באותם⁵⁴ שגדלו ברוח היהדות מ"מ כמעט שאין שייך בזמנה"ז מצות תוכחה כדין, שכמעט כולם נדחו ע"י הרחוב הקלוקל ולא הוכיחום בדרך המתקבל דהיינו לדבר בלשון רכה ולהבין עומק צרת נפשם, ולכן אין דין רשע לקולא ואין לשנאתם כלל אלא רק לשנוא מעשיהם ולהרחיק אנשים כדי לא ילמדו ממעשיהם, ואותם עצמם אדרבא צריך לאוהבם אהבה גמורה לקרבם ככל האפשר בדרכי נעם וחסד לדת האמת ולעבודת הבורא יתברך. והמקללם עובר בלאוים הנזכרים

אבל בעובר⁵⁵ עבירה במזיד, שמותר לנדותו⁵⁶ מותר אף לקללו ואפי' בשם, ואם עשה תשובה מתירין לו הקללה, כמו שמתירין לו הנדוי.

**ג. מפני מה נענש דניאל מפני שהשיא עצה לנבוכדנצר ...
שאני עבדא דאיחייב במצות ... שאני בית המקדש דאי
לא מלכות לא מתבני**

אסור להשיא⁵⁷ עצה טובה לגוי או לעבד רשע⁵⁸, ואפילו להשיאו עצה שיעשה דבר מצוה והוא עומד ברשעו אסור, ולא נתנסה דניאל אלא על שהשיא עצה לנבוכדנצר ליתן צדקה שני' (דניאל ד פסוק כד) לְהֵן מְלָפָא

⁵⁴ חזו"א יו"ד סוף סי ב הליכות עולם הנ"ל עמ' מד

⁵⁵ חזו"א סנהדרין סי' כ' אות י'

⁵⁶ ועיי"ש "דכל הני דמצינו בגמ' באמוראי שקללו הווה הדבר חובה להיות כבוד התורה קבועה בלבבות ושלא יתרגלו בזלזול כבוד החכמים וזהו הטעם דמנדין על כבוד הרב" וכו' ועיי"ש שבוה יישב מה שמקשה כמנ"ח האיך קילל אלישע הנערים במלכים ב' ב' דהתם היו חייבים נידוי על בזותם הנביא וממילא מותר היה לקללם רמב"ם הלכות רוצח ושמירת הנפש פרק יב הלכה טו

⁵⁸ כתב הרב כסף משנה ז"ל, פוכשינויא בתרא דקאמר, ואיבעית אימא שאני בית המקדש דאי לאו מלכותא לא מתבני ע"כ, והדבר תמוה לכאורה, דהרי רבינו הזכיר או לעבד רשע, כלומר דאף אם הוא חייב במצוות, כיון שהוא רשע אסור להשיאו עצה טובה, וזהו כשינויא קמא דהתם, דקאמר שאני עבדא דמחייב במצוות, וההיא שעתא כשר היה, שהרי חזר בו ממה שעשה, וצריך לומר דסבירא ליה דלהך תירווצא דחייב במצוות אף אם הוא רשע משיאין, משא"כ לתירוץ דשאני בית המקדש, נפיק מינה דעבד אם הוא רשע אין משיאין, והורדום לעולם דרשע הוא וחזרתו אינה חזרה, וצדקו דברי הרב כסף משנה ז"ל. מעשה רקח שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

מִלְפִי יִשְׁפַר עֲלֶיךָ וְחִטָּאָךְ בְּצַדִּיקָה פֶּרֶק וְעִוְתָךְ בְּמִחַן עֲנִין הֵן תִּהְיֶה אֲרָכָה לְשָׁלוֹתֶךָ.

וכן אין לתת⁵⁹ עצה טובה לישראל רשע ובעל עבירות והוא עומד ברשעו, אין ליתן לו עצה לעשות מצוה כגון צדקה וכיוצא בו שלא יהי' לו זכות מהמצוה זה דאדרבה הלעיטהו ולא יעמוד לו זכות המצוה שאם לא יענש יתפקר עוד יותר. גם לתת עצה טובה לעשות מצוה לא להנאתו רק לצורך העניים אעפ"כ אסור⁶⁰.

ד. הכל כמנהג המדינה ... לאתויי אתרא דנהיגי בהוצא ודפנא

כבר התבאר לעיל דף ב. וג: שכשבונים מחיצה⁶¹ בין השותפים או שכנים בונים כפי שמתרצים ביניהם, או על פי מנהג המדינה⁶², או על פי מומחים, ואפילו נהגו לעשות מחיצה ביניהם בקנים ובענפים או עלי דקלים, ובלבד שלא יהיה בה אור שיסתכל ויראה את חבירו. ואם נהגו בפחות מקנים וכדומה, י"א⁶³ שאין הולכין אחר המנהג ההוא, אם אין השני מרוצה לזה⁶⁴.

ה. אם נפל הכותל ... של שניהם ... דנפל לרשותא דחד מינייהו ... דפנינהו חד לרשותא דידיה

כותל שבין⁶⁵ שני שותפים, הרי הוא בחזקת שנבנה על מקום והוצאות שניהם, ואם נפל הרי המקום של הכותל והאבנים הם של שניהם, ואפילו

⁵⁹ שו"ת התעוררות תשובה חלק ב סימן מא

⁶⁰ שם

⁶¹ שו"ע ונו"כ קנז ד

⁶² וכתב בשו"ע (שם סעיף יג) שאפילו היה כבר מחיצה ביניהם שלא כמנהג המדינה, ונפלה ובאים לחזור ולבנותה, יכול האחד לעכב שלא לבנות אלא כפי המנהג.

⁶³ רמ"א שם

⁶⁴ דיכול לומר אין רצוני בגדר כל דהו דיפול ואצטרך לחזור ולמרוח בכנינו והתוס' והמרדכי כתבו בריש בבא בתרא ובפ' השוכר את הפועלים דאין הולכין אחר מנהג גרוע שנהגו עכ"ל סמ"ע יב

⁶⁵ שו"ע ונו"כ שם ה

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

נפל לרשותו של אחד, או שפינה כל האבנים לרשותו, וטוען שחבירו מכר או נתן לו חלקו בכותל, אינו נאמן⁶⁶.

ו. וכן סתם גינה כמקום שנהגו לגדור דמי ומחייבין אותו אבל סתם בקעה שלא נהגו דמי ואין מחייבין אותו

כבר התבאר לעיל דף ב. שדין גינה כדין חצר⁶⁷, ולפיכך שנים שהיו שותפין בגינה ובאין לחלוק, אם יש בו דין חלוקה⁶⁸, מחייבין אותו לגדור ביניהם אפילו במקום סתמא שאין שם מנהג ידוע, שסתם גינה מקום שנהגו לגדור, אבל אם נהגו שלא לגדור אין מחייבין אותו⁶⁹.

ודוקא גינה⁷⁰ אבל בקעה סתמא אין מחייבין אותו אלא א"כ יש מנהג ידוע לגדור.

⁶⁶ וכתב הסמ"ע דלא מיבעיא כשטוען שהוא בנה כל הכותל, דודאי אינו נאמן משום דחזקה ששניהם בנאוהו, אלא אפילו טוען שלאחר שבנו שניהם קנה מחבירו חלקו (ומסתבר דה"ה כשאומר שלאחר שנפל קנה חלקו באבנים), אינו נאמן, ולדעה ראשונה אפילו אין האבנים ניכרים, שיש לו מינו דאי בעי אמר שאין האבנים מכותל המשותף, אינו נאמן, משום דהוי כמינו במקום אנן סהדי שהמחיצה עדיין של שניהם, ודיעה שניה שהביא המחבר בשם יש מי שאומר סובר דדוקא כשהאבנים ניכרים שהם מזה הכותל (וכתב הש"ך (סק"מ) דאירי שרואים האבנים תחת ידו, ודלא כהב"ח עיין שם, ובסק"ח כתב הש"ך שאם שהו האבנים ברשותו זמן הרבה יותר מהרגילות, נאמן בטענת לקוח, דבכה"ג שותפין קפדי), שאין לו מינו, אבל כשאין האבנים ניכרים ויש לו מינו נאמן. והש"ך כתב שאם טוען קניתי ממנו הכותל, ודאי נאמן במינו, אלא שנחלקו כשטוען אני בניתי כל הכותל, ועי' בט"ז. ובנה"מ (סק"ד) כתב שאם טוען שמכר לו האבנים לאחר שנפל הכותל, ודאי נאמן, אלא שנחלקו כשטוען שמכר לו הכותל והמקום בעוד שהיה קיים, ובוה אינו נאמן, עיין שם, ועי' בקצה"ח (שם), ועי' אבן האזל (פ"ב מה' שכנים) ובהזו"א (ב"ב סימן א סק"ז).

⁶⁷ שו"ע ונו"כ קנה א

⁶⁸ בסמ"ע כתב שדינה לגמרי כחצר אך מדכתב הטור אם יש בה דין חלוקה, משמע דאם אין בה דין חלוקה ונתרצו לחלוק יכול לומר לא נתרציתי אלא על מנת שתבנה משלך ע"ש. והיינו משום דבהצר דיש בו היוק ראייה טפי דאפילו אם המנהג שלא לגדור לא אולינן בתריה, מש"ה נמי לא מצי אמר לא נתרציתי כו' כיון דיש בה היוק ראייה כל כך אמרינן דמסתמא נתרצה נמי לבנות בשותפות, אבל בגינה דאין בו היוק ראייה כל כך מצי אמר לא נתרציתי אלא על מנת שתגדור משלך. והא דתנן במתניתין (ב"ב ב, א) וכן בגינה, קאי אגויל וגזית, ולא מיירי דומיא דמיירי באין בו דין חלוקה, אלא גינה מיירי בדין חלוקה. ומהאי טעמא נראה הא דסתם בשו"ע וכתב באין לחלוק דמשמע דמיירי ביש בו דין חלוקה. קצוה"ח א

⁶⁹ סמ"ע שם ב

⁷⁰ שו"ע ונו"כ שם דדוקא בגינה שעומדים שם זרעים כל השנה איכא ביה הפסד טפי, משא"כ בבקעה. סמ"ע שם ג מהרמב"ן

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

ואם כבר היה להם כותל ונפל, הוא מחלוקת הפוסקים אם צריך לחזור ולבנותו⁷¹.
אם יש לאחד שדה אחד גדולה ולהשני קטנה, ונתרצו לעשות כותל ביניהן, יש להסתפק אם חייב ליתן החצי דוקא או לפי ערך⁷².

דף ד:

ז. נשעייה באמתא מלבר

עוד התבאר שם שאם רצה אחד⁷³ מהם⁷⁴ לגדור בבקעה במקום שאין מנהג, כונס לתוך שלו ובונה משלו ועושה חזית לסימן שהוא בנאו. כלומר יטיח בראש הכותל מבחוץ לצד חבירו אמה על אמה. אך לא יועיל מה שיעשה סימן בצד שלו.

ואם נהגו בסימן אחר יעשה כמנהג, רק כדי להודיע שהכותל שלו, לפיכך אם נפל הכותל המקום והאבנים שלו. ואם עשו מדעת שניהם בונים הכותל באמצע ועושים חזית מכאן ומכאן, לפיכך אם נפל הכותל המקום והאבנים של שניהם.

ח. המקיף את חבירו משלש רוחותיו וגדר את הראשונה ואת השניה ואת השלישית אין מחייבין ... אם עמד וגדר את הרביעית מגלגלין עליו את הכל ל"ש עמד ניקף ל"ש עמד מקיף ... הכל לפי מה שגדר

⁷¹ עיין נתיה"מ שם ג

⁷² עיין משנה למלך [פ"ב משכנים הט"ז] שנסתפק, ומעם הספק נראה לי, כיון דבבקעה הטעם משום עינא בישא, א"כ בעל הגדולה ניזק יותר. נתיה"מ שם ג

⁷³ שו"ע ונו"כ שם ד

⁷⁴ וכי תימא ניעבד מלגו, עביד חבריה מלבר ואמר דידי ודידיה הוא, וכי תימא אי הכי השתא נמי מקליף ליה חבריה ואמר דידי ודידיה הוא, קילופא מידע ידע

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

כבר התבאר במסכת בב"ק דף כ: שמי שיש לו⁷⁵ שדות מסביב לשדה חבירו⁷⁶, ועמד החיצון⁷⁷ וגדר בינו לבין הפנימי מג' רוחות⁷⁸, אין הפנימי

⁷⁵ שו"ע ונו"כ קנח ו ועיקר הסוגיא בב"ב (דף ד ע"ב) במשנה דהמקיף את חבירו וכו' וכאן האריכו הראשונים בבאור המשנה דב"ב שישות רש"י ושאר פוסקים שהובאו בטור ושו"ע. דאיירי שהקיף החיצון במחיצות בינו לבין האמצעי, ועשה המחיצה משום היוזק ראייה, או כדי שלא יכנסו בהמות משדה לשדה, ואם הקיף רק מג' רוחות, לכו"ע אין מחייבים את האמצעי להשתתף בהוצאות, או משום שסתם בקעה אין מחייבין לבנות משום היוזק ראייה, או משום שאינו נהנה כל זמן שאינו מוקף מד' רוחות (ואף על גב דמ"מ נהנה במקצת באותם רוחות שיש בהם מחיצה, ועכ"פ מיעוט בנזק יש כאן, צריך לומר שאין מקום לחייבו כי אם בהנאה שלימה). ואם הקיף המקיף גם מרוח רביעית, נחלקו ת"ק ור' יוסי, שלת"ק מחייבין אותו לתת חלקו בהוצאות המחיצות, ולר"י אין מחייבין אותו אא"כ כשיש גילוי דעת דניחא ליה במחיצות אלו, ופסק רש"י כר"י ואם עמד ניקף וגדר את הרביעית, לכו"ע מחייבין אותו, כדמשמע בלישנא אחרתא בב"ב שם, ולרש"י נראה דלא גריס בגמרא שם הא דאמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כר' יוסי ל"ש עמד מקיף ל"ש עמד ניקף, וכן משמע בב"י בסימן קנח שבנוסחאות שלפניו לא היה. ומדברי הטור נראה שסובר כשיטת רש"י דל"ש עמד ניקף ול"ש עמד מקיף מחייבין עליו את הכל, ומשמע מדברי רש"י בב"ק דאף במקום שמחייבין אותו היינו דוקא במחיצות הפנימיות, אבל במחיצות חיצוניות בכל אופן אין מחייבין אותו, וכן דייק הדרישה מדברי הטור בדעת רש"י, וכתב שבמחיצות חיצוניות לעולם הוא בגדר לא חסר, וצ"ע. ונראה מדברי המאירי בדעת רש"י דכל שעמד ניקף וגדר או גילה דעתו, ה"ז כנתרצה לבנות המחיצה, וכאילו עשאה המקיף בשליחותו, ולכן דוקא במחיצות הפנימיות שהוא משום היוזק ראייה לשניהם, אלא שאין מחייבין אותו משום דלא נהגו, וכיון שנתרצה לבנות, חזר חיוב המחיצה מדין היוזק ראייה, כמקום שנהגו לגדור,

והתוס' בב"ק הקשו על פירוש רש"י שמפרש שהחיוב הוא על המחיצות הפנימיות, א"כ מה מקשה בגמרא בב"ק למ"ד זה נהנה וזה לא חסר חייב, ומתריץ שאני התם דגרם ליה היקפא יתירא, הרי כיון שעשה המחיצות בינו לבין חבירו חסר הוא משום הפנימי שבגללו עשה, וגם למה קרי ליה היקפא יתירא, הרי כל ההיקף נעשה בשבילו, וגם הרמב"ן בחידושו הקשה כן לפירש"י, ותירץ דכיון שגם המקיף ניוזק וקדם וסילק היוזק, פטור הניקף ולא מיקרי חסר בשבילו, כיון שמקום שנהגו שלא לגדור הוא, ולא חשיב נזק לפנימי, אי אפשר לחייבו משום כך, ואף על פי שנהנה מנזק שן ורגל מצד רה"ר, לא מיקרי נהנה מחסרונו. ועוד שבוזה על הניזק להרחיק את עצמו ומ"מ כשגדר רביעית ויש גילוי דעת דניחא ליה, מיקרי נהנה משום נזק דשן ורגל. ומ"מ נשאר בתימה על רש"י במה דקרי ליה היקפא יתירא, עיין שם. ובחידושי הרשב"א הקשה ג"כ על פירש"י ותירץ כעין דברי הרמב"ן, ובקושיא דהיקפא יתירא תירץ (והב"י כתב תירוץ זה מדנפשיה) דע"כ איירי שגדר גם מסביב בינו לבין שדות אחרים או רה"ר, כיון שאדם מקפיד הוא, וע"כ נקרא היקף זה שבינו לבין הפנימי היקף יתירא שרק בגללו הוצרך לעשותו ויש עוד כמה ראשונים הסוברים בדעת רש"י דאיירי בהיקף שבין חיצון לפנימי (עי' בש"מ), וגם דעת הרמב"ם נראה כן,

אבל התוס' ועוד כמה ראשונים פירשו המשנה והסוגיא בדין ההיקף החיצון, שהמקיף גדר סביב שדותיו מבחוץ, ותובע לחייב גם את הפנימי להשתתף בהוצאות ההיקף, שהרי גם הוא נהנה מכך, וכדמוכח פשטות הסוגיא דב"ק, וכן כתבו שם התוספות, וכן פירשו הרמב"ן והרשב"א והרמ"ה,⁷⁶ כבר נתבאר לעיל בסוגית הגמרא ודברי הראשונים דאיירי בשדות, אבל הרמב"ם כתב הלכה זו בחורבה שבין חורבות, וכתב המ"מ שלא רצה הרמב"ם לפרש בשדות, שלפי דעת המפרשים דאיירי בשדות צריך לפרש דאיירי במקום שנהגו שלא לגדור, וא"כ מה הועילו חכמים בתקנתו, שכל אחד יבנה ויחייב חבירו בהוצאות, ולכן פירש בחורבה שסתם חורבה אינו חייב לגדור. ומ"מ מדברי הטור והשו"ע משמע דאין נ"מ בין חורבה לשדות, וכתב הסמ"ע שהרמב"ם נקט חורבה לרבותא שאין לו הנאה כ"כ במה שגדר, וכ"ש שדה וגינה.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

חייב להשתתף בהוצאות, שהרי לא הועיל לו שעדיין שדהו פתוחה מרוח אחת.

אבל אם גדר גם רוח רביעית, בין שגדרו החיצון, בין שעמד הפנימי וגדר⁷⁹, חייב להשתתף בחצי ההוצאות גם של שאר הרוחות⁸⁰. ומנכה חצי ההוצאה של רוח רביעית, בהיקף שבינו לבין חבירו⁸¹.

גדר ב' רוחות ועמד ניקף וגדר רוח ג' ועדיין פתוח לרוח רביעית⁸², אין צריך לשלם כלום עד שיגדור אחד מהם רוח רביעית.

⁷⁷ מדברי הפוסקים נראה דדוקא כשגדר חיצון יכול לחייב הפנימי, אבל כשגדר פנימי אינו יכול לחייב החיצון, דבשלמא פנימי נהנה מהיקף זה גם מנוק בהמות של שדות חיצונות או של רה"ר, אבל החיצון אינו נהנה מהיקף זה רק לגבי פנימי, ויתכן שאין זה הנאה כל כך. מיהו במחיצה קלה למניעת דריסת רגלי בהמות נראה שחייב גם בזה, וכ"ש כשבנה פנימי חלק ועמד חיצון וגדר השאר, דגלי דעתיה דניחא ליה שחייב.

⁷⁸ בלשון המשנה וגדר את הראשונה ואת השניה ואת השלישית, וכתב הרמב"ן דרבותא נקט דאע"פ שגדר אחת אחת, לא אמרינן שמתחלה כשגדר רוח אחת ולא היה יכול לתבוע מן הפנימי, שוב לא יוכל לתבוע גם לאחר שגדר הרביעית, קמ"ל שיכול לתבוע,

⁷⁹ בתוס' ב"ק דף כ הקשו הרי ז"נ וזל"ח הוא, ותירצו דשאני הכא דגלי דעתיה דניחא ליה בהוצאה, וכ"כ בב"ב דף ה

⁸⁰ ואף לדעת הראשונים כתוס' והרשב"א הנזכרים שמפרשים הסוגיא בהיקף חיצון, היינו בפירוש הסוגיא, אבל להלכה מודים בזה לרש"י והרמב"ם). וברמב"ם ושו"ע שם כתבו ובלבד שיהיה מקום הכותל של שניהם, אבל אם היה מקום הכותל של החיצון אין מגלגלין עליו אלא דבר מועט כמו שיראו הדיינים (כתב הנה"מ דלא דמי לחצר שכשנכנס לתוך שלו אין השני נותן לו כלום, דשאני התם שאינו מצילו אלא מהיזק ראיה שלו עצמו, משא"כ כאן שמצילו גם מהפסד של בני רה"ר). והרמב"ם איירי בהיקף הפנימי בינו לבין חבירו, אבל בהיקף חיצון לא איירי הרמב"ם, ושם לא שייך לומר דהמקום של שניהם, ועי' קצה"ח סק"ה וסק"ו.

⁸¹ פתחי חושן חלק ה פרק ח הערה יג

⁸² כן כתב הרמ"א שם והוא עפ"י דבריו בד"מ (מובא בחידושי הגהות) על מ"ש הב"י שאם גדר החיצון ראשונה ושניה ועמד ניקף וגדר שלישית שמחייבין אותו, דסוף סוף איכא גילוי דעת דניחא ליה, והשיג הד"מ שמדברי הטור בסוף הסימן שכתב שאף אם גדר ניקף בצד רביעית (שם איירי בהיקף חיצון) כנגד שדהו ונשאר הצדדים שבאותה רוח פרוצים כנגד שדות המקיף שא"צ לשלם לו, משמע דכל שאינו נהנה אינו חייב לשלם, כ"ש הכא, ובקצה"ח תירץ דעת הב"י אליבא דהרמב"ם דאיירי בהיקף שבינו לבין הפנימי, עפ"י מ"ש בשם הנ"י שכשבונה על מקום של שניהם דעתו של בונה שלכשיתרצה השני יזכה באבנים מדין חצר, ולפי"ז לאו משום שנהנה מתחייב, אלא משום שזוכה בחצי האבנים. והוא בדין מקח וממכר, ולכן בכל גילוי דעת דניחא ליה מתחייב משום שזוכה בחצי הכותל, אף על פי שאינו נהנה עדיין, עיין שם. ועפ"י נראה דאפילו בנה הפנימי רוח אחת קודם שבנה החיצון כלל, ג"כ חייב מטעם זה, וצ"ע.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

גדר החיצון בין שדותיו לשאר שדות מבחוץ או לרה"ר, אם הוא במקום שאין האחד יכול לחייב את השני לגדור ביניהם, חייב הפנימי לשלם⁸³ חצי הוצאות⁸⁴, אבל במקום שיכול לכופו במחיצה הפנימית, אף אם גדר החיצון בכל ד' רוחות, אין הפנימי חייב לשלם⁸⁵, שיכול לומר למחר אבנה מחיצה פנימית, ונמצא שאין ההיקף החיצון מועיל לו כלום. ואם גילה הפנימי דעתו שנוח לו במה שבנה החיצון, כגון שבנה החיצון ג' רוחות ועמד ניקף וגדר רוח רביעית⁸⁶. חייב להשתתף בהוצאות המחיצה החיצונה כפי מה שנגרם על ידו היקף מיותר⁸⁷.

כשמשלם הפנימי הוצאות ההיקף⁸⁸, משלם כפי מה שגדר החיצון, אבל אם גדר רוח רביעית בקנים אינו משלם עבור שאר הרוחות רק דמי קנים⁸⁹, וכן אם אמר הניקף תחילה שאינו רוצה אלא מחיצה זולה, אפילו לא אמר אלא לאחר שכבר גדר חלק מההיקף, אינו משלם אלא דמי מחיצה זולה⁹⁰.

⁸³ טור סימן קנח, והיינו כשיגדר מד' רוחות בין עמד מקיף ובין עמד ניקף. וכתבו התוס' ב"ק דף נח ע"א דאע"פ שאין ההיקף אלא לשמור מפני נזקי בהמות, אין זה בגדר מבריה ארי מנכסי חבירו דקיי"ל שפטור מלשלם לו, דשאני התם שלא עשה מעשה בגוף השדה, אבל כאן השביח השדה מהמת ההיקף.
⁸⁴ ולרש"י בכל אופן אינו חייב לשלם עבור היקף החיצון, ומ"מ נראה שבעמד ניקף חייב.
⁸⁵ רמ"א שם.

⁸⁶ ומשמע דכאן א"צ גלוי דעת דניחא ליה, וכן משמע בנה"מ סק"ה.
⁸⁷ רמ"א שם, וכתב הטור בשם הרמ"ה שמחשבין כמה אמות מרובעות יש בכל ההיקף, ומדברי הפרישה והסמ"ע נראה שהניקף משלם כמה שעלה ההיקף ע"פ תשבורת מהמת שדהו, וביאר החו"א ב"ב סימן ב סק"י כגון שהפנימי ו' על ו' והחיצון י' על י', נמצא שהחיצון ק' אמה מרובעים והפנימי ל"ו אמה, והיחס של הפנימי כלפי החיצון הוא 9*25, וכיון שהיקף החיצון הוא מ' אמה צריך הפנימי לשלם עבור 9*25 שהם י"ד אמה ועוד 4*5, עיין שם, ופשוט דהיינו דוקא כשהשדות מרובעים, אבל בצורת מלבן אין החשבון מכוון. והב"ח והסכים עמו בנה"מ כתבו שמשלם חצי ההיקף, עיין שם שהאריכו בזה, ובשו"ת נוב"ת חו"מ סימן כד ביאר שכשהפנימי הוא ו' על ו' ונמצא שהיקפו מד' רוחות עולה כ"ד אמות, אפ"ה א"צ לשלם רק בעד ח' אמות שגרם יתרון להחיצון, לפי שחיצון לבדו הוא ח' על ח' שעולה היקפו ל"ב אמות, ועתה הוצרך להקיף י' על י' שעולה מ' אמה, נמצא שההיקף היתר הוא רק ח' אמות, והפנימי נהנה מט"ז אמה היקף בחנם, עיין שם, ועיי' שער המלך פ"ג מה' גזילה שהאריך בדיון חסר מעט אם משלם כל מה שנהנה, וליישב דברי הטור בשם הרמ"ה.
⁸⁸ שו"ע ונו"כ שם ז

⁸⁹ וכתב הנה"מ שאם גדר הרביעית בבנין אבנים (וגם שאר הרוחות בהיקף אבנים) משלם כפי גדר אבנים, ודוקא כשדרך לגדור כך, כיון שעיקר החיוב הוא מדין יורד לשדה חבירו בשדה העשויה ליטע, עיין שם. ובמ"מ כתב בשם יש מפרשים שבעמד ניקף שהחיוב הוא משום גלוי דעתו, אינו חייב אלא כפי מה שגדר הרביעית, וכתב שדעת הרמב"ם אינו כן, ולעולם משלם כפי מה שגדר, ומשמע מדבריו בדעת הרמב"ם שאין החיוב משום גלוי דעתו,
⁹⁰ שו"ע ונו"כ שם ט

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

